

אישההרים העלווי

אם כי לכאורה דמיון רב בין אישההרים העלווי ובין השודד הסורי המוסלמי הרגיל יש להבדיל ביניהם הבדלה קפדנית.

בסוריה, שהיא ארץ רב־גונית ביסודה, מהוים העלוויים (או הנודירייה) נוש „מעור אחד“, עד כי הביטוי „הנוש העלווי“ עבר ללשון השגורה.

ישנם עלוויים במצב מפורז, פחות או יותר, בצפונה של סוריה* ; כן ישנם בקיליקיה ; אולם הארץ העלווית ממש היא הנוש ההררי שרעה ואגפיו. הגבולות הם : ממערב — הים התיכון ; ממזרח — נהר האורונטס ; מצפון — הערוץ של נהר־אל־כביר. מדרום אין הגבול מסוים כל־כך : אפשר לציינו בערך ליד מצודה טרפוס.

בתוך ריבוע בלתי ישר זה, ארבעים קילומטר רחבו (בקירוב רב מאוד) ושבעים־וחמשה קילומטר ארכו, ישנם (אף כאן בקירוב רב) כמאתים אלף איש עלווי ; אבל אין כאן רק עלוויים בלבד. לו היה כך, היה זה פשוט מדי. ואין לך בסוריה שום דבר פשוט. ישנם כאן מוסלמים, ביחוד לאורך החוף. ישנם נוצרים, על החוף ובדרום ; ובדרום ובמערב ישנם איים הגונים של בני ישמעאליה.

קיר ההר שרעה שקשה לעברו, נופל בצורה תלולה מאוד לעבר האורונטס. ממערב, להפך, הוא משתפל פלפי הים, — רכסים, רכסים ארוכים, הפונים מזרחית־מערבית, בצורה סדורה למדי. על גבי כל אחד מהרכסים החשובים יותר נוסדה ברית־שבטים עלוויים, המוגנת מצפון ודרום על ידי ודיות מפילי אימה.

אם כי העלוויים, ככל שאר העממים השכנים, מדברים ערבית (אין אנו חוקרים כאן את מוצאם האתני, אף לא את מוצאם הדתי), ידוע ידעו מקדמת הימים להשאר עצמאים בהריהם, אשר אין הם יורדים מעליהם אלא בשביל ללכת לשוק אל ערי־החוף לטקיה (לודקיה לפנים), ג'בלה, בניאס, או בשביל לערוך התנפלויות במישור. לעולם לא יכלו התורכים להכניעם (האמנם ניסו בזה ברצינות?). בלתי־ניתנים להשפעה פוליטית, סגורים ומסוגרים במושגי־אמונתם, מצייתים כעיורים לראשי־הדת שלהם — שרויים היו העלוויים ביתמים רעים ביותר עם שכניהם, ביחוד עם בני ישמעאליה. המסתורין שעטף אותם, מנהגי־השוד שלהם, נצחונות אחדים בהתנגשות עם שדרות־צבא צרפתיות קלות מאוד, שנועזו להדור לבין מצרי־הריהם, — כל אלה הקנו לעלוויים שם גורא, שהיו ראויים לו במידת־מה ; ואולם שם זה הכויב בפני פעולה שיטתית ומאורגנת היטב.

הדת המשותפת מקיימת בעם העלווי אחדות מוסרית אמיתית, המשקכת כל סכסוך רציני בין בריתות־שבטים שלהם (גם אם נופל ריב בין העלוויים אין הם עוסקים ברצת הדדי) ; ואולם רות הפטריוטיות הלוקלית אשר לבני־ההרים, המטופחת ביותר על ידי מבנה הארץ, שומרת על המחיצות בין בריתות־שבטים המקומיות, הדומות בניהון זה לבריתות שבטי הקבילים. אכן, אין כאן כל אחדות פוליטית, כל קשר אחר מלבד הקשר הדתי. מאמצייהם של כמה קצינים תורכים שנשלחו במטרה מיוחדת, לעורר התקוממות כללית בבת אחת נגד השלטון הצרפתי (ב־1920), נשארו מעל.

הקצינים הצרפתים שהוטל עליהם להכשיר את הקרקע להכנעת העלוויים הכירו היטב את אפיים המיוחד. וידיעה זו איפשרה להם לזעזע את הנוש העלווי, לפרוץ פרצות בו, לפרד אותו בעזרת פעולה פוליטית, שקדמה לפעולה הצבאית וגם ליותה אותה אחרי כן. העלוויים מגלים תוקף יותר משאר העמים הסורים, וזה בגלל סכמי ההתקדשות והמנהג לאסור אָסר על גפשמ בשבועה. שלא כשאר הסורים יודעים הם לשמור סודות מסויימים. „העלוי אינו מדבר“ — אומר פתגם אחד שלהם. אף־על־פי־כן נמצאו ביניהם גם עוזרים יקרי־ערך, בלתי־צפויים ומפתיעים. אל נא נשכה כי במזרח אנחנו.

* אפשר למצוא אפילו כסר עלווי, גדג'ק, על חירדן בגבול איי.

לאחר שהפעולה הפוליטית כוונה פעם אחת היטב, מתחילות הפעולות הצבאיות הראויות לתיאור מפורט, והן מתפתחות לטן חודש מאי עד יולי 1921, לפי שיטת הכיבוש ההדרגית, מטרה אחר מטרה, בכיוון מצפון דרומה. בהתאם לשיטה זו נגזר הגוש העלווי, על ידי קווי-תחום ממזרח למערב, לשורה של רצועות-שטח שכל אחת מהן הכילה רכס מרכזי ההר שרעה; אחת אחרי אחת בודדו, הושם מצור עליהן, ואז הותקפו מצדדים רבים בבת אחת. „העלווי הכמתו בעיניו“ (כלומר אינו יודע אלא מה שעניו רואות), אומר פתגם אחר שלהם, ובהתאם לפתגם זה נהגו העלוויים. כל ברית-שבטים שלהם שרעה בנפשה, לשמע כניעת שכנתה, כי היא היא לבדה תשאר בכל זאת בלתי נכבשת בהר שלה. ערוכה למלחמה חיכתה להתקפה ובבוא שעתה התנגדה, כשהיא לעצמה, במרץ רב שיש בו כדי לעורר כבוד בלב מנצחיה.

ובהאבקות זו של העלוויים על עצמאותם גילו סגולות-למלחמה שאין מוצאים אותן במקום אחר בסוריה*, והן ראויות לעמוד עליהן.

א. מסוגלים הם לפעולות-התקפה. דוגמה: הדבר היה במאי 1921. המשמר הצרפתי של קרפיים, שזה עתה כונן מושבו במסעך של אחת ממצודות-הרכסים של ההר שרעה, כלומר בפאה התיצונית של ארץ העלוויים, הותקף בצורה קשה מאוד בשחר היום על ידי חבורה חזקה של אנשי-ההר שקרבו עד לגדרות התיל ממש. חיל-המצב, שהיה מורכב בעיקר מקלעים בני טונקין, עמד בפניהם בחמת-זעם. תותח-הנקודה בן 65 מ"מ, היה נאלץ לירות מתוך מגע בלתי-אמצעי כמעט עם התוקפים. אחרי קרב שארך כל אותו היום מצאו התוקפים כי אין בכוחם לגרש את המשמר והם נסוגו. הם עשו לא רק נסיונות להתנפלות-פתע, כי אם גם ערכו התקפות ממש, חוזרות וממושכות, תחת אש התותח ואש מכונות-יריה. עד כמה שידוע לנו לא עשו כזאת שום שבטים סורים אחרים מעולם.

דוגמה אחרת: ב-25 במאי 1921 הותקפה פלוגה של הלגיון הסורי על ידי העלוויים בתל שהאבייה והיתה נתונה באש מצטלבת שגרמה לה אבדות קשות למדי. רק התקרבותן של שתי פלוגות-צבא שחשו לעזרתה הצילוה.

ועוד דוגמה אחת: פלגת סנגלים בפסנת הר שרעה, הותקפה ב-15 ביוני מצדדים שונים בבת אחת על ידי חבורת עלוויים גדולה שהקיפה אותה. הסנגלים חלצו עצמם מן המצר לא בלי עמל, על ידי שתי השתערויות בכידונים.

אפשר היה להוסיף על דוגמאות אלה מקרים רבי-ערך עוד יותר, עת אשר התקפת העלוויים נעמרה בנצחון.

אכן העלווי מעו להתקיף מקרוב במקום להסתפק ביריות-סתם כסורי. והוא מתקיף מתוך כוונה מתושבת כל יחידת-צבא שהוא יודע עליה כי מבודדת היא וכי יש תקוה למגרה מפני בדירותה. ב. כאמור, אין העלוויים תופסים אלא את ההגנה הלוקלית (כל אחד במקומו) בה הוכיחו כוח עקשנות גדול בהרבה משל שאר הסורים. ראינו אותם עומדים במערכה עד למגע בלתי אמצעי, נותנים עצמם ליהרג במקום. כך, למשל, היה מעשה ב-12 ביוני 1921, בדור-בֶּעֶבְרָה, שארבעה מאנשי-ההר שהיו שרויים במארב בין סלעיהם תיכו לבטליון הראשון של גדוד הקלעים ה-21, עד נשתו ממש, כדי מנע רובה, ונהרגו מתוך מגע קרוב זה, בלי שניסו לבקש חנינה.

ועם זה היו אצלם גם גילויים של אי-חשק להתנגדות מאורגנת.

שדרות הקולונל ניגר, שנתרכזו מעל כפר רסמה, בירת המנהיג הדתי שיד-צאלח, תמהו למדי במצאם שם שתי מצודות עזובות, — מצודות אמיתיות, בנויות מאבני-שדה, שהיו גדולות למדי ומתוכנות יפה, אם כי לא יכלו, כמובן, לעמוד בפני אש תותח.

אף כי העלוויים עולים על המוסלמים הסורים באומץ-הלב, ברות תוקפנית ובכוח-עמידה, הרי הם שוים להם, או לפחות דומים להם, מבחינת מנהגי הקרב המקובלים. חוץ מבהתקפות מן הסוג האמור לעיל שאינן קורות לעתים תכופות ביותר, נוהגים הם לירות מרחוק, פועלים באגפים, מנסים

* מכלל זה יש להוציא תמיד את הדרוזים.

לתפוס יחידות מאסף ושיירות-אספקה. הם מנצלים היטב את פני הקרקע, וביחוד הם מצטיינים במהירות הליכתם, היוצאת מן הכלל בארץ זו של קושי מיוחד במינו, המעלה על דעתך את אזורי האלפים אשר לתוף הים, הקשים ביותר למעבר. כדי להחיש את פעמיהם בין גלי אבנים הרי הם הולצים את סנדליהם ועושים מהלך של שמונה קילומטר לשעה, לכל הפחות.

בדומה לשאר הסורים מתרשלים הם בסידור השמירה. אפשר להפתיעם ביחוד בשחר היום, וכמו שאר עמי המזרח אינם יודעים להתנגד לתנועות כיתור, באין להם רורבות, באין הנהלה בקרב, באין עמם מושג התמרון.

מראהם החיצוני הוא חד-גוני מאוד: שתורים ושחומים הם, פרט לבלונדינים אחרים כתולדי-עינים, שמוצאם כנראה מאותם תילות-המצב שקבעו נושאי-הצלב בסירות, המפורות עד היום בארץ העלוויים; סבטם קודר, ארשת-הפנים מגורה: מלובשים הם כמעט כולם, או לפחות העניים שבהם, זקמ אירופי ישן או מעיל עליון משומש, מכנסים רחבים של בד לבן וצניף אדום. חשיבות מיוחדת נודעה לבעית פירוק הנשק מעל התושבים בארץ העלוויים. הדבר נתגשם בעתו, פרקים-פרקים.

הפירוק הראשון נתן כמה וכמה אלפים רובים, כמעט כולם של מודלים ישנים. עקב הפעולות בשנת 1921 נמסרו קרוב לאלפיים רובים חדישים לגמרי (מאו גדל המספר) ובכלל זה היו 93% מאוזרים, כמה רובים אנגלים, ביחוד בדרום הארץ, וקצת רובי מרטיני מחודשים.

המאוזרים, במצב של שימוש מצוין, היו ממודל תורכי, או, לעתים יותר קרובות, ממודל גרמני. תאריכי הייצור היו מן הזמן האחרון, משנות 1917, 1918. נמצא בתוכם גם רובה משנת 1920! הברחת כלי-הנשק געשית במעברים אשר במעלה נהר האורונטס, שקשה מאוד להחזיק בהם, זאפילו רק לפקח עליהם כולם. הברחה זו תמשך עד אשר סוריה תוכה לגבול טוב.

עם גמר מלחמת העולם ותיסול מחסני הנשק שלאחריה נפוצו, לאלפים ולרובות, כלי-נשק מרבי-כדורים של קליבר קטן בין האוכלוסים, שעוד לפני זמן קצר לא היו בידיהם אלא רובים ישנים-נושנים. הברחה זו, שאין ספק כי טרם נגמרה ואשר שום סמטיסטיקה אינה בודקת אותה, יש לה סיבות לא רק מסחריות בלבד, כי אם גם פוליטיות שאין צורך לעמוד עליהן. היא האריכה והתמירה למאוד את הפעולות הצבאיות שלאחר המלחמה.

העלוויים פורקו מכלי-נשקם — ששילמו בעדם מתיר יקר מאוד — בקושי רב יותר מכפי שהיה הדבר אצל שאר עמי סוריה. אכן יש לנו עדות שהנצחון המוסרי השלים את הנצחון הצבאי; כי לאחר כניעתם המופתית באו האנשים ומסרו לרשות הצרפתית בבת אחת מרצונם הטוב את מרבית הרובים הנותרים.

על הפצצת ביא לרעת פיצוד לספק לאנשינו את מנות-מזונם וכל שאר הצרכים הדרושים במלחמה. עליו להיות מחונן בדמיון-יוצר כדי לחלל תכניות, ומצוין בתבונה טעשית ומרץ כדי להגשים אותן. עליו להיות בעל עין פקוחה, חדל-לאות, שנון, נלָבב וקשה-לב, איש הפשטות והערמומיות, שומר ונָלָן, פָּרָן ונָלִי, נָדִיב וצָר־עֵין, סְהִיר ונָם סְחָן. כָּל אֵלֶּה, וְעוֹד כַּמָּה תְּכִינּוֹת אַחֲרָיִם, טְבַעֲוֹת וְנִקְנֻת, עָלָיו לְאָצוֹר בְּקִרְבּוֹ. כְּמוֹ כּוֹ, מוֹכֵן מֵאֲלָיו שְׁעָלָיו לְרַעַת אֶת הַטְּקָטִיקָה שָׁלוֹ; כִּי הַמֶּזֶן לְלֹא-סֶדֶר אֵינוֹ צָבָא, בְּשֵׁם שְׁנָל חֲמָרִי בְּנִיָּה אֵינוֹ בֵּית.

ס ו ק ר ט ס